

8. Odpoveď ministra práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky J. Richtera na interpeláciu podpredsedníčky Národnej rady Slovenskej republiky E. Jurinovej podanú 6. júna 2013 vo veci problematiky sociálnoprávnej ochrany detí

Ján Richter

minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

SEKRETARIÁT PREDSEDU NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY		
Dátum zaevidovania: 17-07-2013		
Číslo spisu: PREAS - 559/2013		
Listy: 1/-	Prílohy: 2	
RZ	ZH	LU

Bratislava 10. júla 2013
Číslo: 4920/2013-M_OPVA-27631

Vážená pani podpredsedníčka,

v súvislosti s Vašou interpeláciou, v ktorej ste mi položili otázky týkajúce sa prípadov odobratia detí ich rodičom Vám k jednotlivým otázkam uvádzam nasledovné:

1. *Ako je možné, že v niektorých prípadoch sú deti odobraté za asistencie príslušníkov policajného zboru, ale bez prítomnosti, resp. adekvátnej intervencie pracovníkov sociálnoprávnej ochrany a čo je osobitne burcujúce, bez včasného oznámenia vlastným rodičom detí?*

Odpoveď:

Je potrebné rozlišovať, na základe akého rozhodnutia súdu sa pristupuje k zmene výchovného prostredia dieťaťa. Súd má samozrejme možnosť zabezpečiť efektívnu a rýchlu ochranu dieťaťa a podľa §§ 74 až 76 Občianskeho súdneho poriadku môže pristúpiť k zmene jeho výchovného prostredia aj predbežne. Takéto predbežné opatrenia súdu sú vykonateľné v závislosti od situácie dieťaťa doručením, a to aj pri výkone predbežného opatrenia a ak to nie je možné tak aj dodatočne – podstatou predbežných opatrení je ich rýchla vykonateľnosť. Súd môže vydať predbežné opatrenie vždy, ak podnet obsahuje relevantné dôvody na úpravu pomerov dieťaťa, pričom v takomto prípade nemusí byť dieťaťu ustanovený ani kolízny opatrovník. Súd teda môže nariadiť predbežné opatrenie aj bez vedomia orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Predbežné opatrenie však nie je konečné rozhodnutie vo veci samej a súd v konaní spravidla následne pokračuje.

Je pravdepodobné, že o asistenciu príslušníkov Policajného zboru Slovenskej republiky v prípade/prípadoch uvedených v otázke, požiadala oprávnená osoba, ktorá sa na základe vykonateľného rozhodnutia súdu domáhala dobrovoľného splnenia uloženej povinnosti povinnou osobou.

Ak povinná osoba nesplní súdom uloženú povinnosť, pristúpi súd k výkonu rozhodnutia, pri ktorom sa na požiadanie súdu zúčastní aj orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Konkrétny postup upravuje §272 až 273d Občianskeho súdneho poriadku a vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 474/2011 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti výkonu rozhodnutia o výchove maloletých detí.

2. *Ako prebieha komunikácia a koordinácia medzi zainteresovanými štátnymi orgánmi (OSPO, PZ SR, súdy) a ako sa zabezpečuje, aby postupy a procesy prebiehali naozaj v najlepšom záujme dieťaťa, pružne, ohľaduplne a v neposlednom rade bez zbytočnej a traumatizujúcej medializácie na úkor samotných detí?*

Odpoveď:

Vzájomnú koordináciu štátnych orgánov zabezpečuje viacero právnych predpisov. V Slovenskej republike však nemajú orgány štátnej správy právomoc svojim rozhodnutím zasiahnuť do práv rodičov a podľa Ústavy Slovenskej republiky môže takýto zásah vykonať iba súd. Súd v konaní vo veci samej vykonaná dokazovanie, dieťa je v konaní zastúpené kolíznym opatrovníkom a proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa je možné podať odvolanie na súd vyššieho stupňa. Právne predpisy v Slovenskej republike teda upravujú podmienky tak, že rozhodnutia súdov sú prijaté po zvážení všetkých okolností, na rozdiel od záverov, ktoré sú v konkrétnych prípadoch prezentované v médiách. Medializácia niektorých prípadov skutočne musela predstavovať traumu pre konkrétne deti, avšak možnosti ministra práce, sociálnych vecí a rodiny zabrániť takémuto konaniu sú obmedzené.

3. *Veľmi ma znepokojuje, že súdne konania a rozhodovania prebiehajú neúmerne dlho a hoci viem, že to nesúvisí s činnosťou Vášho rezortu, myslím, že práve Váš rezort, odborníci v danej oblasti a orgány sociálnoprávnej ochrany detí by mali byť iniciátormi a tými, ktorí naozaj dohliadajú a ochraňujú práva dieťa.*

Odpoveď:

Rozhodovanie v tak vážnych veciach, ako je oblasť starostlivosti o deti, musí byť realizované bez zbytočných prieťahov a v príslušných právnych predpisoch sú dané dokonca aj lehoty, v ktorých musia vo veciach maloletých detí súdy konať. Zároveň je však potrebné uviesť, že za dlhé konanie na súdoch sú v mnohých prípadoch zodpovední samotní účastníci týchto konaní. Orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ako kolízni opatrovníci, majú v konaniach na súdoch postavenie účastníka konania a nemajú teda možnosť zabrániť iným účastníkom v podávaní rôznych námietok zaujatosti, opakovaných návrhov, návrhov na znalecké dokazovania, následných odvolaní proti rozhodnutiam o takýchto návrhoch a podobne.

4. *Je fyzická a odborná kapacita pracovníkov sociálnoprávnej ochrany a ich schopnosť presadzovania najlepších záujmov dieťaťa dostatočná vzhľadom na náročnosť problematiky, nevyhnutnosť kooperácie a komunikácie s odborníkmi iných profesií a orgánov? Aká je ich odborná príprava a supervízia (pregraduálna, postgraduálna a predovšetkým priebežná)?*

Odpoveď:

Kvalifikačné predpoklady pre výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sú upravené priamo v zákone, pričom na každé opatrenie v pôsobnosti orgánov štátnej správy sa vyžaduje vysokoškolské vzdelanie príslušného zamerania. Takto nastavené požiadavky na kvalifikačné predpoklady sú dostatočné. Problematika ďalšieho odborného vzdelávania v oblasti sociálnych vecí a rodiny vrátane sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nie je doriešená, existujú len čiastkové vzdelávacie aktivity ktoré problém neriešia systémovo. Povinnosť supervízie pre zamestnancov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je upravená priamo v zákone s účinnosťou od 1. januára 2013 (v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je supervízia povinná od 1. januára 2009). S ohľadom na rozpočtové možnosti sa realizuje najmä skupinovou formou.

Systém sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je výrazne personálne poddimenzovaný. V minulosti prišlo z dôvodu úspor v štátnej správe k redukcii počtu zamestnancov, čo má za následok dlhodobé preťaženie zamestnancov, ktorí musia riešiť neúmerne veľké množstvo prípadov na jedného zamestnanca (cca 250 na jedného zamestnanca). Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky sa snaží situáciu zlepšiť – v druhom polroku 2012 zastavilo každoročný pokles zamestnancov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a aspoň prostredníctvom štrukturálnych fondov bolo zabezpečené, aj keď minimálne, zvýšenie počtu zamestnancov o rodinných asistentov pôsobiach priamo v prirodzenom prostredí rodín.

5. *Budú pripravované zmeny v zákone o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele formulované tak, aby neviedli k samoúčelnému „zjednodušeniu“ krokov pri odoberaní detí z rodín tak, aby tento krok bol naozaj posledným z možných riešení krízovej situácie v rodinách?*

Odpoveď:

Orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa denne stretávajú so situáciami, v ktorých musia zvážiť, či zotrvanie dieťaťa v jeho doterajšom prostredí je alebo už nie je možné. Ak už aj tento orgán vyhodnotí situáciu tak, že dieťa je potrebné v záujme ochrany jeho života alebo zdravia okamžite vyňať z doterajšieho prostredia o samotnom vyňatí musí rozhodnúť súd.

Celkovo je odňatie dieťaťa zo starostlivosti jeho rodiny u nás vnímané ako posledné možné riešenie situácie dieťaťa, pričom tento základný princíp má v našom systéme veľmi silné tradície. Nastavenie systému sociálnoprávnej aj súdnej ochrany detí v Slovenskej republike je inšpiratívne aj pre viaceré iné krajiny, osobitne z dôvodu, že absolútnu prioritu má prípadoch, ak sa o dieťa nemôžu starať vlastní rodičia dieťaťa, starostlivosť príbuzných a blízkych osôb a že odňatie dieťaťa zo starostlivosti rodičov sa spravidla neviaže k odňatiu resp. obmedzeniu rodičovských práv. Nie je teda dôvod na obavy, že by aktuálne navrhované zmeny v zákone, resp. plánované zmeny zákonov v roku 2014, mohli akokoľvek zmeniť základný princíp, na ktorom je náš systém sociálnoprávnej ochrany detí ako aj systém súdnej ochrany detí postavený.

Zmyslom aktuálne navrhovaných zmien v zákone nie je zjednodušenie krokov pri odoberaní detí z rodín, ale iba zvýšenie oprávnení orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktoré im umožnia získať relevantné informácie o stave, v akom sa dieťa skutočne nachádza.

6. *Silné signály z praxe hovoria, že referáty poradensko-psychologických služieb v súčasnosti podobne nie sú schopné poskytovať viac, ako krízovú intervenciu, čo pre sanáciu rodín a ani pre pomoc maloletým deťom v rodinách rozhodne nestačí. Uvažuje rezort práce, sociálnych vecí a rodiny o posilnení možnosti účinnej pomoci rodinám v kríze napr. aj personálnym a statusovým posilnením týchto pracovísk?*

Odpoveď:

Personálne redukcie vykonané v minulosti značne zasiahli aj referáty poradensko-psychologických služieb, pričom v súčasnosti je na všetkých pracoviskách referátov poradensko-psychologických služieb celkom 87 psychológov. Prioritne sa však rezort musí zaoberať riešením stavu zamestnancov, ktorých činnosť priamo súvisí s ochranou života a zdravia dieťaťa.

Záverom považujem za potrebné uviesť, že odpovede na otázky sú koncipované výlučne z pohľadu pôsobnosti rezortu práce, sociálnych vecí a rodiny a nie pôsobnosti rezortov spravodlivosti a vnútra.

S úctou

Vážená pani
Erika Jurinová
podpredsedníčka
Národnej rady
Slovenskej republiky
Bratislava